

**Quæstionum Canonicarum, In Quinque Libros
Decretalium, Tomus ...**

In Librum IV. Decretalium, per viginti, & unum Titulos distributum, De
Sponsalibus, Et Matrimoniis, eorumque impedimentis, ac dispensationibus,

...

Schlüter, Georg

Augustæ Vindelicorum, 1702

§. IV. An in lege superioris validè dispenset inferior?

[urn:nbn:de:hbz:466:1-73058](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-73058)

vam; hæc autem omnia probant Episcopum inferiorem esse tali Concilio: ergo.

2032. Sequitur. 4. idem dicendum de Archiepiscopo quoad leges conditas à C. C. Provinc. 1. Nam hoc est illo superius saltem in hoc puncto; cum ab Archiepiscopo ad C. C. Provinciale detur appellatio, tanquam ab inferiore ad superiorem, ut tradit gloss. fin. in *c. à collatione, de appellatione in 6. Navar. const. 6. de majorit. & obed. in novis, n. 6.* & alij. Deinde, quia, licet Metropolitanus habeat potestatem supra alios Episcopos, ut possit eos convocare ad concilium, juxta Trident. cit. & quoad hoc, uti & locum sedendi, sit *caput* illius; non est tamen *caput*, quoad jurisdictionem, & vim legislativam privativè; cum in hoc etiam Episcopi suffraganei habeant votum decisivum, ex *c. sicut olim*, de accusat. ergo leges illæ non sunt ejus solius; sed, *rotius Concilij*, quod quoad hoc est illo superius; licet non quoad reliqua omnia v. g. ad cognoscendum de delictis ejus, ut dicitur in *c. Grave, de præbend.* ita Suarez l. 6. de Legib. c. 15. à n. 5. Sanchez l. 8. matr. d. 17. à n. 36. Navar. cit. à n. 5. & plures alij.

2033. Not. autem Regulam in n. 2030. traditam, limitari. 1. ut non procedat, si lex condita ab aliquo Legislatore, confirmata est ab ejus superiore, confirmatione non communi, sed speciali, quæ illi suam auctoritatem tribuit. Tunc enim sine consensu dispensari non potest ab eo, qui condidit; cum nihil possit contra superioris auctoritatem; sic Azor cit. q. 7. Limitatur. 2. ut non procedat, si Legislator condidit legem in commodum subditorum sub aliqua conditione, se obligans eâ præstitâ non soluturum se legem. Nam tunc ex vi contractûs, qui naturaliter obligat, non possit in lege à se condita dispensare; sic Salas cit. d. 20. sect. 4. n. 21. & alij. Limitatur. 3. ut non procedat, si Legislator firmavit juramento legem à se conditam; nam eo casu non possit saltem licitè dispensare in lege, *stante juramento*; secus, si vel secum dispensaret prius in eo juramento, vel dispensaretur ab alio; sic Sanchez cit. l. 8. d. 17. n. 31. Salas cit. sect. 4. num. 42. & alij.

§. IV.

An in lege superioris validè dispenset inferior?

Ante resolut. not. 1. quasdam esse leges, quarum dispensationem Legislator sibi sibi reservat expressè; quasdam, quas non. Not. 2. quætionem esse, an inferior sit possit *jure ordinario*, nimirum potestate ipsi competente vi officij, & semper? v. g. an Episcopus, vi potestatis Episcopalis dispensare possit in lege summi Pontificis? Duplex est sententia. 1. tenet, posse inferiorem dispensare in lege superioris *non reservatâ*, quoties ei non est interdictum; sic D. Antoninus, p. 1. tit. 17. q. 30. Soto in 4. dist. 27. q. 1. a. 4. & plures alij apud Barbofam, de potest. Episc. p. 2. allegat. 33. n. 17.

Probabilius est, id non posse inferiorem, nisi *expressè* vel *tacitè* illi concessum sit à superiore; ita Suarez l. 6. de legib. c. 14. n. 4. Sanchez l. 8. matr. d. 5. n. 5. Barbof. cit. n. 18. & complures alij. etiam *Cum inferior 16. de majorit. & obedientiæ: cum inferior superiorem solvere nequeat, vel ligare; & Clementinâ: ne Romani de Elect.* ibi: *Nos inter cætera præcipuè attendentes, quod lex superioris, per inferiorem non possit tolli, & infra: modificari, corrigi, immutari, vel quicquam detrahi, addi, dispensari, etiam in parte, aut renuntiari.* Secundo: quia tota vis legis pendet à voluntate legitimi superioris intendentis obligare sibi subditos, non revocatâ per potestatem legitimam revocandi voluntatem superioris, nisi ei *expressè*, vel *tacitè* concessum sit; alias enim voluntas superioris esset inferiori subiecta, sine suo, aut alterius id potentis consensu; ergo. Min. ex eo probatur, quia per hoc quod alicui aliquid non sit *expressè* interdictum, non propterea est *tacitè* concessum; cum satis sit, esse *generaliter* interdictum, ubi deficit concessio *expressa*, vel *tacita*; at dispensationem in lege superioris ab inferiore fieri sine concessione *expressâ*, vel *tacitâ*, generaliter esse interdictum, constat ex *c. Cum inferior*, & Clem. *ne Romani*. ergo.

Nec rationes contrariæ evincunt, inferiorem dispensare posse in superioris lege, ubi ei non est *expressè* interdictum. Nam.

1. id sic universaliter non exigit ratio gubernandi suos, si recurrendum foret in quolibet occurrenti casu ad superiorem. Hinc enim satis consultum est, quod in certis casibus potestas dispensandi commissa sit inferioribus, de quibus dicam infra. Secundò quia, cum superior sibi aliquam legis dispensationem reservat, non fit eà mente, ut, ubi reservatio non apponitur, dispensandi facultas concessa intelligatur; sed *ut talis potestas non intelligatur concessa sub concessione generali*. Et quamvis in *c. nuper. de sent. excommunic.* dicatur: *ubi excommunicatio non reservatur, censendum esse, illius absolvende potestatem commissam inferioribus*; hæc tamen regula non traditur ibi indefinitè; sed in certa solum materia, per quam restringitur, & limitatur. Hujus ratio est, quia ibi est sermo de *absolutione emendati à censura*, quæ absolutio non est *contra jus*, sicut dispensatio; sed potius *juxta jus* præcipiens, absolvi rectè dispositum. 2. quia talis absolutio à censuris ordinatur in bonum animæ; quam utique, ut conformem juri expediebat concedi facilius, quam dispensationem, quæ jus vulneratur.

2037. Dices: Experienciâ certum est, Episcopos dispensare in multis legibus Ecclesiasticis à Pontifice latis pro tota Ecclesia, v. g. in jejuniis, festorum observatione, in votis, & juramentis &c. ergo non est ratio, cur id non possint in qualibet lege Ecclesiastica non expressè reservata. Nam Episcopus in sua Diocesi potest, quidquid Pontifex in tota Ecclesia, nisi à Pontifice prohibeatur; cum suæ diocesis non minus sit Pastor ordinarius, quam Summus Pontifex totius Ecclesiæ. 32. 1. transf. ant. N. conseq. Nam pro illis saltem aderit tacita concessio, ut mox dicemus; non tamen pro omnibus. Ad prob. 32. jam constare ex n. 2025. quod Episcopis generaliter prohibitum sit *indefinitè*, & in *qualibet* lege superioris dispensare; & Episcopos etiam pro sua diocesi non esse vocatos in plenitudinem potestatis, sed solum in partem sollicitudinis secundum dicta supra. Et ideo *negandum* est, Episcopum in sua diocesi posse, quidquid Pontifex in tota Ecclesia; quis enim concedit Episcopo, quod pro Sacramento conferendæ confirmationis, vel ordi-

Tom. IV.

nis, possit constituere Sacerdotem simplicem, dispensare in matrimonio rato? canonizare? instituire censuras? &c. quæ tamen posse Summum Pontificem, concedunt alij, ut constat ex dictis in superioribus. Neque dicas, hæc Episcopis esse prohibita. Nam ubi circa leges singulas est prohibitio *specialis*; ergo sufficit *generalis*; at hæc datur, ut eo ipso Episcopis censeatur negata potestas dispensandi in lege superioris, quoties non habetur, quod sit concessa, ut constat ex n. 2035. & constat etiam ex *c. quod super his. 9. de Majorit.* ibi: *in ipsa synodo non ducas aliquid statuendum, quod canonicis obvies institutis.*

32. 2. me non negare, Episcopos posse 2038. in legibus superioris dispensare, pro quibus habent eam potestatem vel expressè, vel tacitè concessam ab illo. Censeatur autem habere tacitè concessam. 1. si jam sit consuetudo legitime inducta, vel præscripta, quod in tali lege dispensent. Tunc enim in superiori adest consensus saltem legalis. 2. Si generaliter concedatur potestas dispensandi pro certis casibus, licet aliis sint reservati superiori v. g. *si sint occulti, nec ad forum contentiosum deducti*, ut ut habetur in *Trid. sess. 24. c. 6. de irregularitatibus* provenientibus ex delicto occulto, cum limitatione ibi posita 3. Si concedatur verbis aliquâ ratione ambiguis, ut si Legislator in lege sua dicat *impersonaliter, dispensari posse*. Cum enim tunc Legislator non loquatur de se (de ipso enim potestate non ambigitur) videtur loqui de alio, nimirum Prælato inferiore, cui subsit dispensandus in ea lege; ita *Sanch. cit. l. 8. d. 5. n. 1. Suar. cit. c. 14. n. 8. & alij complures.*

Et not. hoc procedere non tantum in legibus Pontificiis, ut vult Barbofa p. 2. de potest. Episc. allegat. 83. à n. 23. sed etiam Conciliaribus. Nam si in lege Conciliaribus dicatur *impersonaliter, dispensari posse*; ex his ipsis verbis habetur, *permitti dispensationem*; non Legislatori (hic enim tali permissione non indiget) ergo alteri, nimirum inferiori; sic Covarr. c. Alma. p. 1. q. 7. n. 8. Sanchez cit. n. 5. &c. Ea tamen doctrina, quæ habetur n. 2038. intelligenda venit, ut censeatur tacitè concessa potestas dispensandi in ea lege, *in quantum obligat alios*; non autem in quantum ligat *ipsum*, qui dispensaturus est;

S s s

est; ne scilicet ipse in proprio facto, & in proprium commodum dispense; ita Sanchez *cit. n. 3.*

2040. 4. Quoties materia legis à superiori condita est aut sub culpa solum levi, aut etiam sub nullo peccato (prout est in multis Religionibus) censetur superior tacite concedere superioribus inferioribus potestatem in illis dispensandi; cujus ratio est, quia merito præsumitur talis Legislatores (præsertim, cum noluit ullo modo in conscientia obligare) non velle peculiarem in his ad se recursum; sed prudenti iudicio inferiorum Præsidi committitur, ut pro rei exigentia, & subditorum bono dispensare possint, cum æquum videbitur; ita Sanchez *cit. l. 6. c. 14. n. 9. Salas d. 20. sect. 3. n. 22.* Ad id, quod in n. 2037. dicitur de votis, & juramentis, jam responsum est superius, in eo casu non fieri *directè* dispensationem in jure divino (hoc enim exigeret, ut stante voto quis non obligaretur ad præstandum promissum) sed solum *indirectè*, tollendo vel materiam voti, vel ipsius juris divini, nimirum ipsum votum, ut ibidem dictum est.

2041. Quæres, quâ ratione rectè intelligenda sit satis communis doctrina, *Episcopum posse dispensare in omnibus sibi non prohibitis?* R. eam doctrinam rectè intelligi, si accipiatur cum addito: *in omnibus sibi non prohibitis, & saltem tacite concessis.* Nam, ut diximus supra n. 2035. omnis dispensatio in lege superioris inferiori prohibita est, quæ illi nec expressè, nec tacite concessa est. Ex hoc autem sequitur, vi hujus doctrinæ sic admittæ Episcopum posse dispensare in lege superioris v. g. Papali. 1. quoties illi generaliter conceditur facultatem dispensandi in tali lege v. g. tertio, & quarto gradu consanguinitatis &c. secundo quoties eadem potestas censetur tacite concessa; vel impersonaliter, vel in legibus non graviter obligantibus; aut consuetudine legitima, vel præscriptione acquisita ex dictis à n. 2038. vel etiam in casibus valde frequentibus; nam in his merito præsumitur consentire superior, ne inferiori Prælati nimis onerosa sit gubernatio suorum, ut inferior dispense. Tales casus sunt ratio jejuniarum, festorum, votorum non specialiter reservatorum; ita Sanchez, & alij supra *cit.*

Nota autem 1. hanc potestatem, quam inferiores Prælati habent ex generali, vel tacita concessione superioris Ecclesiastici in hujus legibus dispensandi, reputari potestatem *ordinariam* potius, quam delegatam; quia conceditur inferiori ratione muneris, & est perpetua. Nam ex his capitibus potestas aliqua dicitur *ordinaria*, ut tradit glossa in *c. fin. de offic. ordinari.* Suarez *l. 6. c. 15. n. 1.* Sanchez *l. 2. de matr. d. 40. n. 14.*

Quæres, an saltem in dubio, vel in casu urgentis necessitatis inferior dispensare possit in lege superioris; R. primam quæstionem procedere, quando est *dubium*, an casus propositus indigeat dispensatione? quo casu dicendum, quando dubium est *positivum* nimirum pro utraque, vel pro illa parte, quæ negat, *casum indigere dispensatione*, sunt rationes graves, quæ non obstante ratione in contrarium, manente intra limites incertitudinis moralis, adhuc manent prudenter eligibiles dispensandum sic dubium, ad licitè operandum, non egere dispensatione. Nam sic nulli se morali periculo exponit, sequens opinionem probabilem; ita Bonacina *d. 1. q. 2. p. 1. n. 18.* Barbosa *cit. allegat. 35. n. 18.* Castropalaus *p. 1. tr. 3. p. 5. n. 10.* dicendum. 2. si æquè dubium sit, *casum indigere, ac non indigere dispensatione*; dispensandum licitè agere sequendo sententiam dicentem in tali casu, *neminem tenere lege.* Rationem dat Castropalaus *cit.* quia *nemo censeri debet lege obstrictus, quousque ipsi de lege certò moraliter constet.* Nam tali casu possidet voluntas immunitatem ab obligatione legis; hæc enim, quamdiu saltem morali certitudine de ipsius existentia non constat, jus obligandi possidere contra libertatem non potest. Prius enim est *esse legem, quam ligare, & ligari lege.*

Dicendum. 3. si dispensandus in dato casu adhuc putaret, sibi necessariam esse dispensationem, sufficere Episcopalem. Nam potestas dispensandi (utpote res omnino favorabilis ei, cui conceditur) est amplè interpretanda; maxime cum merito præsumi possit, superiores non reservare *casum dubium, sed certum.* Reservatio enim odiosa est; sic etiam Salas *cit. 8. 3. n. 28.* Suarez *100.*

Tom. 2. de Relig. l. 6. c. 26. n. 6. Sanchez l. 4. decalog. c. 40. n. 26. loquentes de voto reservato.

2044. Altera quaestio est, an Episcopus dispensare possit in lege Ecclesiastica, quando *urgens necessitas* dispensationem in tali casu exigit? Hæc *urgens necessitas* evenire potest aliquando in casu, quo est periculum in mora, & superior adiri non potest, & nisi hinc & nunc Episcopus dispensaret in impedimento, v. g. gravia scandala, infamia, vel dissidia nascerentur. Affirmativam meritò sequitur P. Sanchez l. 2. matr. d. 40. n. 3. & l. 8. d. 6. n. 20. Suarez cit. l. 6. c. 14. & alij quia tunc adest Ecclesiastici superioris tacita concessio, ex præsumpta Legislatoris voluntate. Nam in tali necessitate urgenti, ubi ad superiorem non est recursus, vel periculum est in mora, negare inferiori hanc facultatem, videtur repugnare Regimini benignæ matris Ecclesiæ; quæ filios ita vult ligari suis legibus, ut hoc ipsum illis sit in ædificationem, non in ruinam. Hoc enim, tali casu, exigit bonum commune.

2045. Et hoc docet Castropalaus cit. p. 1. tr. p. d. 6. p. 5. n. 7. rectè procedere, sive lex sit de matrimonio impediendo, vel de aliqua irregularitate, aut voti, aut similibus reservatione. Existimo tamen hoc solum intelligendum de casu, quo alias ipse Pontifex ex iustis causis in tali lege Ecclesiastica dispensationem indulgere solet; sic Barbof. p. 2. de offic. & prest. Episc. allegat. 35. n. 3. Et licet etiam hæc potestas dici possit *ordinaria*; redius tamen dicitur *ordinaria* cum addito *pro casu extraordinario*.

ARTICULUS II.

Quis possit dispensare in impedimentis matrimonium dirimentibus?

2046. Ante resolut. not. ex his impedimentis esse quædam juris naturalis (ut impedimentum impotentia) quædam juris divini positivi (ut impedimentum ligaminis) quædam juris tantum Ecclesiastici, ut voti ratione solennitatis, affinitatis &c. In impedimenta juris naturalis nullam cadere dispensationem, constat ex dictis à n. 2015. in impedimenta ju-

Tom. IV.

ris positivi divini, solum pro ijs casibus, pro quibus Deus Ecclesiæ contulit hanc potestatem, ut diximus à n. 2021. superest quaestio de impedimentis juris tantum Ecclesiastici. Et de his etiam constat, jure ordinario Prælatos summo Pontifice inferiores non posse dispensare, nisi quatenus illis expressè, vel tacitè concessum est à superiore, ut ostensum est à n. 2035. his præmissis.

§. I.

In quibus impedimentis dirimentibus Episcopi dispensare possunt?

Not. quædam esse impedimenta, quæ, ut tollantur, non egent dispensatione, sed aufferri possunt ab ipsismet sponsis. Sic, qui contraxit invalide propter errorem in persona, vel ignorantiam conditionis servilis, si vult, potest licitè, & validè verum consensum in eam personam præstare errore, vel conditione cognitâ; similiter, si infidelis propter cultus disparitatem nulliter contraxit, potest susceptâ verâ fide, revalidare matrimonium; igitur de his in præsens non agimus. Not. 2. quædam esse impedimenta juris tantum Ecclesiastici, in quibus, allatis ab oratoribus, seu supplicantibus, iustis precibus, seu causis, de quibus infra, Pontifex *communitè dispensare solet*; qualia sunt, cognatio sive spiritualis, sive carnalis; affinitas, votum, crimen, & publica honestas, ut testatur Pyrrhus Corradus *in praxi dispens. Apostol. l. 7. c. 1. n. 5.* quædam autem, in quibus non, nisi in casu valde raro ex causis gravissimis, aut cum certis tantum personis, ut patebit ex seq.

Quæres. 1. an Episcopus (idem est de alijs, qui gaudent jurisdictione quasi Episcopali) dispensare possit cum his, qui contraxerunt nulliter propter impedimentum dirimens juris tantum Ecclesiastici? ut matrimonium suum ratificent? R. posse in casu *urgentis necessitatis*, ut dictum est n. 2044. quando bonâ fide contraxerunt. Nam pro tali casu censetur adeste tacita concessio superioris; ita Sanchez cit. l. 2. matr. d. 40. n. 3. Pontius l. 8. matr. c. 13. n. 3. & complures alij præsertim cum non ignoretur à Pontifice, hanc potesta-

Rrr 2

potesta-